

POZIČNÍ DOKUMENT

Českého svazu plnění PB lahví a čerpacích stanic LPG k problematice obchodu s propan-butanem v tlakových nádobách

10. ledna 2022

1. Návrh nového energetického zákona

Souhrn pravidel, který připravilo Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) a který by měl být zapracován do nového energetického zákona (dále jen "Návrh MPO" – viz Příloha č. 1), představuje dle názoru Českého svazu plnění PB lahví a čerpacích stanic LPG, z.s., IČ: 22728503, se sídlem Dubějovická 361, 257 63 Trhový Štěpánov (dále jen "ČSPPB"), jenž sdružuje spíše menší tuzemské podnikatele a společnosti zabývající se obchodem s propan-butanem, další nesystémový zásah do již tak roztržštěných a zcela nedostatečných legislativních pravidel upravujících předmětnou oblast. Návrh MPO je nutné striktně odmítnout, a to hned z několika závažných důvodů:

a. Nesystémovost úpravy PB lahví v energetickém zákoně

Obchod s propan-butanovými lahvemi (dále jen "PB lahve") nelze podřadit pod trh s plynem, který je regulován energetickým zákonem, a proto by měl být z předmětného právního předpisu s ohledem na jeho věcný rámec vyjmut. Na uvedený nedostatek upozornila primárně ve svém rozhodnutí ze dne 24.11.2020 č.j. 00804-35/2020-ERU Rada Energetického regulačního úřadu (dále jen "ERÚ"): "*Předně je třeba podotknout, že § 3 odst. 5, resp. § 3 odst. 6 je v energetickém zákoně zakotven nesystematicky, zcela mimo věcný rámec jeho právní úpravy, neboť obchod s propan-butanovými lahvemi nelze podřadit pod trh s plynem, který je uvedeným zákonem regulován.*"

Zařazení problematiky PB lahví do energetického zákona kritizuje rovněž **doktrína**, podle které podléhá plnění PB lahví podmínkám podnikání podle živnostenského zákona a je tedy otázkou, zda dohled nad dodržováním této povinnosti náleží do kompetence ERÚ, neboť plnění PB lahví nelze považovat za součást plynárenství: "*Důvodová zpráva zakotvení tohoto pravidla vysvětluje vysokým rizikem ohrožení životů, zdraví a majetku osob při výbuchu propan-butanových lahví. Zařazení tohoto pravidla do energetického zákona ale není systematické, neboť plnění propan-butanových lahví podléhá podmínkám podnikání podle živnostenského zákona, nikoli režimu energetického zákona. Tato úprava se zcela míjí s předmětem úpravy energetického zákona vymezeného v § 1, protože plnění propanu, butanu a jejich směsí do lahví nemá nic společného s plynárenstvím, resp. má asi tolik společného s plynárenstvím jako prodej autobaterií s elektroenergetikou. Je otázkou, zda dohled nad dodržováním této povinnosti náleží do kompetence Energetického regulačního úřadu, neboť plnění propan-butanových lahví nelze považovat za součást plynárenství, a proto není dána kompetence Energetického regulačního úřadu podle § 18 odst. 1 písm. a). Opačný závěr nelze podpořit ani tím, že Energetický regulační úřad je oprávněn provádět šetření na trhu s plynem v obchodních prostorách podle § 18b odst. 1 i vůči fyzickým a právnickým osobám podnikajícím v plnění propanu, butanu či jejich směsí do lahví (srov. komentář k § 18b)."*¹

¹ EICHLEROVÁ, Kateřina. Podnikání v energetických odvětvích. In EICHLEROVÁ, Kateřina; HANDRLICA, Jakub; JASENSKÝ, Martin; KORÁN, Jan; KOŠTÁL, Vratislav; PLÁŠILOVÁ, Doubravka; ZÁKOUCKÝ, Petr.

Návazně na citované výtky Rady ERÚ a doktríny proto ČSPPB navrhuje **vyčlenění problematiky plnění PB láhví z energetického zákona do samostatného právního předpisu**, který by se zabýval komplexně obchodem s propan-butanem. Mimo jiné by se tím do budoucna zamezilo soudnímu (a jinému) zpochybňování legitimacy právní úpravy PB láhví v energetickém zákoně v situaci, kdy tento předpis v drtivé většině svého obsahu dopadá na síťová energetická odvětví a kdy nereguluje další zdroje tepelné energie (topení dřevem apod.).

b. Vágnost a neurčitost navrhovaných ustanovení

Celá řada pojmů obsažených v Návrhu MPO je **vágní a neurčitá** a **neobstojí tak z hlediska požadavků kladených na normotvorbu**. Příkladem lze uvést:

- § XXX odst. 2 písm. c): "*zajistit, aby práce spojené s výkonem jeho činnosti byly prováděny osobami s odbornou způsobilostí,*" (chybí zejména příslušný odkaz na relevantní právní předpisy upravující požadovanou odbornou způsobilost),
- § XXX odst. 2 písm. f): "*zajišťovat ochranu chráněných informací,*"
§ XXX odst. 2 písm. j): "*mít k plnění svých práv a povinností k dispozici potřebné lidské, technické a finanční zdroje,*".

Ponechání shora uvedených blíže nedefinovaných vágních pojmů v Návrhu MPO, resp. energetickém zákoně by v praxi vyvolalo **právní nejistotu a riziko různých interpretací**, se všemi právními důsledky z toho vyplývajícími (zejména ve vztahu k možnému postihu výrobců a dodavatelů tzv. ostatních plynů).

c. Duplicita navrhovaných ustanovení

Většina povinností navrhovaných MPO [srov. § XXX odst. 2 písm. a)-e), g)-j)] je již **obsažena v jiných právních předpisech či technických normách**, a proto by byla případná duplicitní úprava v energetickém zákoně nesystémová a do předmětné oblasti by vnesla ještě **větší nepřehlednost a chaos**. Tak například přehledem o roční bilanci prodeje propan-butanu u jednotlivých prodejců disponuje již v současnosti Celní správa ČR – srov. povinnost navrhovanou v § XXX odst. 2 písm. g).

I zde platí, že zavedení duplicitní úpravy, bez vzájemných provazeb mezi příslušnými právními předpisy a technickými normami (alespoň ve formě příslušných odkazů), by v praxi vyvolalo **právní nejistotu a riziko různých interpretací**, se všemi právními důsledky z toho vyplývajícími.

d. Nepřípustné zásahy do smluvní autonomie na úkor zákaznických práv

Návrh MPO posiluje nepříznivý (a v energetickém zákoně již zavedený) trend spočívající v nepřípustných a protiústavních zásazích do smluvní autonomie (a to k tíži zákazníků), když se krom jiného snaží pomocí ustanovení § XXX odst. 3 umožnit výrobcům nebo dodavatelům tzv. ostatních plynů omezit nebo přerušit dodávku ostatních plynů při opakovaném neplnění smluvených platebních povinností nebo platebních povinností. Předmětná záležitost je otázkou **smluvních podmínek mezi dodavatelem a odběratelem** a zásadně **náleží do úpravy občanského práva**. Zařazení do energetického zákona je z tohoto pohledu naprosto nepatřičné, neboť se jedná o nastavení obchodní politiky každého podnikatelského subjektu, do kterého by stát neměl jakkoliv ingerovat.

e. Nesplnitelnost požadavku na zajištění kvality dodávek propan-butanu

Kontrolním orgánům i odborné veřejnosti je dobře známa problematika nelegálního **přimíchávání karcinogenního rafinátu II do propan-butanu**, jenž je distribuován spotřebitelské veřejnosti ve formě PB láhví a k němuž docházelo v uplynulém období na území České republiky. V přímém nebezpečí se ocitají nejenom nic netušící občané, kteří propan-butan ve svých domácnostech používají (při vaření apod.), ale rovněž obsluhy plnění, které nemají (a ani nemohou mít) o přítomnosti rafinátu II v PB láhvích určených veřejnosti vědomost. Z tohoto pohledu se jeví jako mimořádně problematická povinnost navrhovaná v ustanovení § XXX odst. 2 písm. d), podle které by měli prodejci propan-butanu v PB láhvích zajišťovat kvalitu dodávek propan-butanu tak, aby odpovídala právním předpisům a technickým normám, a dále by měli poskytovat náhradu při jejím nedodržení. Jedná se o povinnost, která dopadá na dodavatele propan-butanu, nikoliv distributora (tj. plnírnu, která nemá možnost kvalitu propan-butanu jakkoliv ověřit). S ohledem na uvedené a skutečnost, že MPO dle svých slov dlouhodobě sleduje především ochranu zdraví obyvatel, ČSPPB navrhuje, aby byla předmětná **povinnost vztažena toliko na dodavatele a aby byla zakotvena adekvátní sankce v případě jejího porušení.**

f. Snížení bezpečnostního standardu plnění PB láhví

Požadavky na bezpečnost a technické podmínky pro obchodování s propan-butanem, resp. určité technické parametry, které musí tlaková nádoba splňovat, jsou vymezeny již desítky let právními předpisy a navazujícími technickými normami. Každý prodejce plynu má povinnost zjistit, zda je PB láhev způsobilá k naplnění, a to před provedením služby. Není-li tomu tak, je povinen zajistit opravu PB láhve. Zásadně tedy platí, že **pokud (kterákoli) PB láhev není způsobilá k naplnění, plnírna nesmí plnění provést.** Z tohoto pohledu je třeba striktně odmítnout Návrh MPO obsažený v § XXZ odst. 2 písm. a), který působí zmatečně a vyvolává dojem, že plírna smí odmítnout naplnění (navíc cizí) tlakové nádoby pouze v tomto jediném případě.

g. Rozpor § XXZ s právním řádem ČR i právem EU

MPO je ze strany odborné veřejnosti, doktríny i Rady ERÚ (v detailech viz oddíl 2 tohoto dokumentu) dlouhodobě kritizováno za nesystémovou normotvorbu na úseku obchodu s propan-butanem, která nikterak **nezhledňuje povinnosti vyplývající** obchodníkům s PB láhvemi **z oblasti ochrany spotřebitele a ochrany hospodářské soutěže** a ve výsledku **poškozuje primárně zákazníky.** Navrhovaný úsek § XXZ, který **protežuje vlastnické právo podnikatelských subjektů (plnění) na úkor** vlastnického práva **spotřebitelské veřejnosti a implikuje přípustné (tj. jediné možné) smluvní typy** na trhu s PB láhvemi, pak představuje pokračování tohoto nepříznivého trendu, jenž vyvolává riziko závažných soudních sporů, a to k tíži českého státu, resp. daňových poplatníků.

Ochrana vlastnického práva je garantována na ústavní úrovni. Podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (LZPS) má každý právo vlastnit majetek, přičemž vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. PB láhve pak jistě nelze ve smyslu čl. 11 odst. 2 LZPS považovat za majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, který by se mohl nacházet jen ve vlastnictví konkrétních právnických osob. Navrhuje-li MPO, že **vlastnické právo má být prokazováno (toliko) ochrannou známkou, protiústavně tím vylučuje z možnosti vlastnictví PB láhví spotřebitelskou veřejnost** a současně určuje, že **PB láhve smějí být výrobci prodávány pouze podnikatelským subjektům (plírnám).** Uvedený koncept je třeba striktně odmítnout jako hrubě protiprávní, neboť **narušuje vlastnická práva**

občanů (tj. nepodnikatelských fyzických osob), stejně jako volnou **hospodářskou soutěž výrobců PB láhví**.²

Dále je třeba zdůraznit, že **vlastnické právo a jeho převod** jsou závazně upraveny **v kogentních ustanoveních občanského zákoníku**, od kterých se nelze (ani dobrovolně o své vůli) odchýlit. Není tedy možné konstruovat převod vlastnického práva, resp. jeho zachování jakkoliv jinak, resp. konceptem barevného označení v podobě ochranné známky. To ostatně zdůraznila ve svém nedávném **rozhodnutí č.j. 00804-35/2020-ERU ze dne 24.11.2020 Rada ERÚ**: *"Poškozená nadto své vlastnictví dovozuje především z vizuálního označení lahví, které však nemůže být pro určení vlastnického práva spolehlivým podkladem. Opatří-li si totiž zákazník koupí jakékoliv zboží s logem jakékoliv společnosti, propan-butanové lahve nevyjímaje, neznamená to, že se nestává vlastníkem tohoto zboží toliko z toho důvodu, že je zboží opatřeno právě logem dotčené obchodní společnosti. A contrario zjevně neplatí, že nějaká věc je ve vlastnictví určité osoby jen proto, že ji tato osoba označila značkou. Taková argumentace poškozené se jeví jako absurdní."* MPO se touto "absurdní" cestou **snaží** bez jakékoliv nadsázky **zlegalizovat Radou ERÚ zdokumentované** (srov. citované rozhodnutí Rady ERÚ ze dne 24.11.2020 č.j. 00804-35/2020-ERU) **kriminální jednání** zejména větších prodejců propan-butanu, kteří v praxi provádějí **zastřené prodeje či směny PB láhví**. To, zdali došlo k převodu či přechodu vlastnického práva, odvisí výlučně od splnění náležitostí stanovených občanským právem.

Navrhované ustanovení **koliduje rovněž s právem EU**. K tomuto bodu srov. **rozsudek Soudního dvora Evropské unie (ESD) ze dne 14.7.2011, ve věci C-46/10, Viking Gas A/S proti Kosan Gas A/S, dříve BP Gas A/S**, jehož podstatou byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu článků 5 a 7 první směrnice Rady 89/104/EHS ze dne 21.12.1988, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách. ESD konstatoval, že články 5³ a 7⁴ předmětné směrnice musejí být vykládány v tom smyslu, že držitelé výhradní licence k užívání (kompozitových) láhví na plyn určených k opětovnému použití, jejichž tvar je chráněn jako trojrozměrná ochranná známka a na nichž tento držitel umístil své jméno a logo zapsané jako slovní ochranná známka a obrazová ochranná známka, neumožňují, aby podal námitky proti tomu, že tyto lahve poté, co je zakoupili spotřebitelé, kteří následně spotřebovali plyn původně obsažený v těchto láhvích, budou po zaplacení ceny

---

² Zákodárce by měl po nedávných zkušenostech s krachem velkých dodavatelů energií (Bohemia Energy apod.) vzít v potaz i skutečnost, že obdobně některý z velkých dodavatelů propan-butanu může skončit v insolvenci. Za takové situace by spotřebitelská veřejnost neměla k PB láhvím zajištěn legální přístup.

³ Článek 5 odst. 1 a 3 první směrnice Rady 89/104/EHS stanovil:

„1. Ze zapsané ochranné známky vyplývají pro jejího majitele výlučná práva. Majitel je oprávněn zakázat všem třetím osobám, které nemají jeho souhlas, aby v obchodním styku užívaly:

- a) označení totožné s ochrannou známkou pro zboží nebo služby, které jsou totožné s těmi, pro něž je známka zapsána;
- b) označení, u něhož z důvodu jeho totožnosti nebo podobnosti s ochrannou známkou a totožnosti či podobnosti zboží nebo služeb označovaných ochrannou známkou a označením existuje nebezpečí záměny u veřejnosti, včetně nebezpečí asociace označení s ochrannou známkou.

[...]

3. Pokud jsou splněny podmínky uvedené v odstavcích 1 a 2, může být zakázáno zejména:

- a) umísťovat označení na zboží nebo jeho obaly;
- b) nabízet zboží pod tímto označením, uvádět je na trh nebo skladovat za tímto účelem anebo nabízet či poskytovat pod tímto označením služby;

[...]"

⁴ Článek 7 první směrnice Rady 89/104/EHS, nazvaný „Vyčerpání práv z ochranné známky“, stanovil:

„1. Ochranná známka neopravňuje majitele, aby zakázal její užívání pro zboží, které bylo pod touto ochrannou známkou uvedeno majitelem nebo s jeho souhlasem na trh ve Společenství.

2. Odstavec 1 se nepoužije, podává-li majitel na základě zákonných [legitímních] důvodů námitky proti dalšímu uvádění zboží na trh, zejména když došlo ke změně nebo zhoršení stavu zboží poté, co bylo uvedeno na trh“.

vyměněny třetí osobou za (kompozitové) láhve naplněné plynem nepocházejícím od tohoto držitele, ledaže by tento držitel mohl uplatnit legitimní důvod ve smyslu čl. 7 odst. 2 směrnice 89/104. Prodej PB láhve tak vyčerpá práva majitele ochranné známky a přenesení na kupujícího právo svobodně disponovat s touto láhví, včetně práva ji vyměnit nebo ji naplnit poté, co byl spotřebován původní plyn, u plnárny podle jeho volby, tj. nejen u majitele ochranné známky, ale také u jednoho z konkurentů. Důsledkem tohoto práva kupujícího je právo konkurenčních plnění provést opětovné naplnění a výměnu prázdných lahví, s výjimkou případů stanovených v čl. 15 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/2436 ze dne 16.12.2015, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.⁵

Neobstojí ani závadějící interpretace rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7.11.2017 č.j. 3 Cmo 215/2016-302, podle které má pro identifikaci vlastnictví PB láhví postačovat, že láhev má na límci označené výrobní číslo (vedené ovšem v evidenci) a slovní označení vlastníka či vyobrazenou jeho platně používanou a registrovanou ochrannou známku. Jak konstatoval rovněž ÚOHS ve svém sdělení ze dne 10.9.2020 č.j. ÚOHS-28313/2020/820/MKa, "(...) **soudní judikatura poskytuje určitá vodítka pro identifikaci vlastníka PB lahve.**"⁶ Ochranná známka tak představuje i dle ÚOHS toliko vodítko pro určení vlastnického práva.

Nad rámec uvedené kolize s českým i unijním právem je třeba dále namítnout **nepřípustnou finanční zátěž** v podobě nutnosti **vlastnictví ochranné známky**, která by dopadala na plnárny (tj. podnikatelské prostředí) a která by neobstála ani z hlediska **testu proporcionality**.

Pokud jde o rozlišování jednotlivých typů PB láhví dle váhových kategorií, ČSPPB jednoznačně vítá, že MPO začalo konečně po mnoha letech bezúspěšné diskuze reflektovat **problémy při prokazování vlastnického práva ke konkrétnímu obalovému kontu** a mimo jiné skutečnost, že **některé typy PB lahví byly volně prodejné a dostupné** již před rokem 1989, resp. jsou volně prodejné a dostupné i po privatizaci Českého plynárenského podniku. Zásadně však nelze souhlasit s tím, že prodávány byly a jsou pouze 2kg PB láhve.

Pro úplnost je třeba k úseku § XXZ poznamenat, že **povinnosti týkající se obalového konta** již **vyplývají ze zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech)**, v platném znění, a příslušných **účetních a daňových předpisů** a jejich duplicitní (navíc zcela vágní a neurčitá – srov. poznámky a připomínky výše) úprava by tak byla **nesystémová a zmatečná**.

2. Hlavní problémy na úseku prodeje propan-butanu v PB láhvích

Obchodování s tlakovými láhvemi a jejich plnění propan-butanem představuje v české legislativě mimořádně palčivou oblast, která je na úrovni státní správy neúspěšně řešena přes tři desítky let a zahrnuje řadu dílčích, ale velmi závažných témat:

---

⁵ 1. Ochranná známka neopravňuje vlastníka, aby zakázal její užívání pro výrobky, které byly pod touto ochrannou známkou uvedeny na trh v Unii vlastníkem samým nebo s jeho souhlasem.

2. Odstavec 1 se nepoužije, podává-li vlastník na základě legitimních důvodů námitky proti dalšímu uvádění výrobků na trh, zejména když došlo ke změně nebo zhoršení stavu výrobků poté, co byly uvedeny na trh.

⁶ Citovaný rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7.11.2017 č.j. 3 Cmo 215/2016-302 ostatně obsahuje výrok o tom, že *"mezi žalobcem (Flaga s.r.o.) a žalovaným (TOMEGAS s.r.o.) je dán soutěžní vztah, neboť oba v rámci své podnikatelské činnosti plní propan-butanové lahve a tyto prodávají."*

1. **Nemožnost určení vlastnického práva k podstatné části obalového konta**
2. **Okrádání spotřebitelů o jejich obalové konto některými prodejci propan-butanu⁷**
3. **Neprovádění oprav PB láhví některými plnírny**
4. **Nelegální plnění PB láhví na čerpacích stanic LPG – absence státních kontrol**
5. **Absence státních kontrol a postihu nelegálních plnění**
6. **Přimíchávání karcinogenní látky do propan-butanu určeného veřejnosti**

Ad 1) Vlastnictví obalového konta

Od **60. let 20. století** bylo na základě vyhlášky Ministerstva paliv a následně vyhlášky Federálního ministerstva paliv a energetiky č. 140/1979 Sb., o dodávce topných plynů obyvatelstvu, s účinností od 1.1.1980 do 31.12.1994, stanoveno, že **vlastníkem PB láhví o hmotnosti náplně 10 kg a více (od roku 1980 o 5 kg a více) byl stát, resp. Český plynárenský podnik s.p. (ČPP).**

Dle citované vyhlášky č. 140/1979 Sb. bylo potřeba k odběru zkapalněných topných plynů v tlakových nádobách o hmotnosti náplně 5 kg a více řádně vyplněné přihlášky. Dodavatel byl povinen odběrateli poskytnout informace o odběru plynu, možnostech jeho používání v domácnosti, o provedení montáže apod. Přihláška musela být podána před započítáním odběru a současně musela být opatřena potvrzením oprávněné organizace o provedení instalace. Ustanovení § 24 citované vyhlášky výslovně stanovilo, že **láhve o hmotnosti náplně 5 kg a větší dodavatel odběrateli zapůjčuje.** V takovém případě byl odběratel povinen složit dodavateli v hotovosti **jistotu za každou zapůjčenou lahev** ve stanovené výši. Za složení jistoty obdržel od dodavatele zálohový list a pokyny pro provoz tlakových stanic. Zkapalněný plyn pak bylo možné odebírat ve výdejních nebo prostřednictvím rozvážkové služby. Odběratel neměl nárok na dodání nové a nepoužité lahve. K prvnímu odběru lahvi opravňovala odběratele potvrzená přihláška a zálohový list. Další lahve bylo možné odebírat jen při současném vrácení téhož počtu prázdných láhví. K plnění láhví byl oprávněn toliko dodavatel, který prováděl také veškeré opravy láhví a pečoval o jejich přezkoušení. Odběratel nesměl lahve jakkoliv upravovat. Při přesídlení odběratele v obvodu téhož dodavatele byl odběratel povinen předložit své vyhotovení potvrzení přihlášky a zálohový list k vyznačení změny. Složená jistota se převedla. Přijímal-li nový odběratel zařízení tlakové stanice od jiného odběratele, předložil dodavateli novou přihlášku, jakož i přihlášku dosavadního odběratele. Při ukončení odběru byl odběratel povinen do 8 dnů předložit své vyhotovení přihlášky k záznamu o ukončení, dále zálohový list a současně musel vrátit zapůjčené lahve. Složenou jistotu dodavatel vracel odběrateli do jednoho měsíce. **V případě ztráty či zničení láhve dodavatel vyúčtoval odběrateli její cenu a současně zúčtoval složenou jistotu.**

Předmětná vyhláška pozbyla účinnosti v důsledku přijetí **zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci**, ve znění pozdějších předpisů, který však otázku vlastnictví PB láhví žádným způsobem neupravoval. **Od 1.1.1995** se tak uplatňují pouze **obecné předpisy**, které stanoví **požadavky na bezpečnost a technické podmínky pro obchodování s propan-butanem**, resp. určité technické parametry, jež musí tlaková nádoba splňovat. Každý prodejce plynu má povinnost zjistit, zda je PB láhev způsobilá k naplnění, a to před provedením služby; není-li tomu tak, je povinen zajistit její opravu. Barevnost PB láhví není oproti dřívějšímu, kdy se používala tmavě modrá barva, nijak regulována.

⁷ Někteří prodejci propan-butanu – jedná se především o členské společnosti České asociace LPG (CALPG), z.s., IČ: 27008631, se sídlem Riedlova 919, Desná III, 468 61 Desná (dále jen "CALPG") – zákazníkům v rámci směny vydají naplněnou PB láhev, již je ale neinformují o tom, že tuto láhev mohou dále směniti pouze na vybraných prodejních místech. Paralelně s tím pak rozesílají konkurenčním firmám – plnírny PB láhvi předžalobní výzvy a pod pohrůžkou soudní žaloby prohlašují směněné tlakové lahve zákazníků za vlastní.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že se jedná skutečně o realizované směny, neboť PB lahve jsou v Česku spotřebitelům zcela běžně prodávány, a to v nikoli zanedbatelném množství (některé druhy PB lahvi jsou prodávány dokonce i členskými společnostmi CALPG), a proto se takto nabyté lahve standardně stávají majetkem zákazníků a mohou jimi být dále směňovány.

Výkon řemeslné živnosti "Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny", která je od počátku 90. let 20. století závazně upravena v zákoně č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, pak nikdy **nebyl** a nadále ani nijak **není podmíněn vlastnictvím obalového konta**. Jedná se toliko o **službu** poskytovanou plnírny zákaznické veřejnosti. Požadavek na vlastnictví PB láhvi u plnění **nevyplývá ani z práva EU** (srov. zejména čl. VIII odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/35/EU ze dne 16. června 2010 o přepravitelných tlakových zařízeních a o zrušení směrnic Rady 76/767/EHS, 84/525/EHS, 84/526/EHS, 84/527/EHS a 1999/36/ES).

Do roku 1994 byl vlastníkem kompletního obalového fondu tlakových láhví na území České republiky pouze jeden subjekt, a to Český plynárenský podnik s.p. (ČPP). K 1.1.1994 se však z organizační struktury ČPP vyčlenily jednotlivé odštěpné závody – plnírna České Budějovice, Karlovy Vary, Dýšina, Satalice, Opatovice, Horní Suchá a Hustopeče, které byly následně **privatizovány**. Postupem času pak došlo ke slučování, případně prodeji podniků, které privatizovaly ČPP. Kromě nich začaly na liberalizovaném českém trhu působit **desítky dalších společností a živnostníků**, někteří s vlastním obalovým kontem, někteří bez něj (tj. pouze jako plírna PB láhvi v rámci výkonu řemeslné živnosti "Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny").

Ani stále platný **zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "**EnergZ**"), který nahradil zákon č. 222/1994 Sb., otázku vlastnictví PB láhvi žádným způsobem neupravuje. V praxi je proto třeba při určování vlastnického práva k obalovému kontu vycházet z **obecných ustanovení občanského zákoníku** – do 31.12.2013 se jednalo o zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v tehdy platném znění, od 1.1.2014 se jedná o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "**OZ**"). Každá transakce se tak posuzuje podle splnění **pojmových znaků příslušného smluvního typu**, v případě **koupě** dle ustanovení § 2079 a násl. OZ, v případě **zápůjčky** dle ustanovení § 2390 a násl. OZ, v případě **nájmu** dle ustanovení § 2201 a násl. OZ, v případě **směny** dle ustanovení § 2184 a násl. OZ a v případě **výpůjčky** dle ustanovení § 2193 a násl. OZ.

Návazně na shora uvedené lze konstatovat, že se na českém trhu v souladu se zásadou dispoziční autonomie a principy svobodného tržního podnikání vyskytuje prakticky od počátku 90. let 20. století celá řada obchodních modelů poskytování (tj. prodejů, směn, zápůjček, výpůjček, nájmu apod.) PB láhvi. V nejednom případě však **není příslušný smluvní typ pro zákazníka z důvodů** (resp. pochybení) **na straně prodejce plynu jednoznačně identifikovatelný** anebo se v souvislosti s prezentací dané služby či výrobku prodejcem vyskytují **protichůdné nebo zcela zmatečné informace**. Příkladem lze uvést **nabídku prodeje** PB láhvi, které by měly patřit společnostem sdruženým v CALPG, ze strany státu, tj. **České republiky**, a to prostřednictvím aukcí realizovaných Úřadem pro zastupování státu ve věci majetkových.

Předestřené obchodní aktivity je třeba kvalifikovat podle konkrétních skutkových okolností v kontextu **§ 555 OZ**, který upravuje důsledky **zastřené právního jednání**, jak ostatně v minulosti konstatovala již judikatura, jež posuzovala charakter zálohových listů vydávaných zákazníkům k PB láhvím. **Obvodní soud pro Prahu 10 ve svém rozsudku ze dne 28.1.1999, č.j. 21C 431/98-14, odmítl** z důvodu **nesplnění pojmového znaku dočasnosti užívání** institut **výpůjčky tlakové lahve** a přiklonil se ke konceptu **koupě, resp. kombinace kupní a směnné smlouvy**. *"Na zálohový list nelze nahlížet jinak než jako na smlouvu kupní, kdy vydáním tohoto kusu láhve vznikla navrhovateli povinnost zaplatit dohodnutou kupní cenu (...). Toto je v souladu s § 588 a násl. novely Občanského zákoníku, podle kterého z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu*

předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu. Tento právní úkon v žádném případě nelze posoudit jako smlouvu o výpůjčce, neboť podle § 659 OZ smlouvou o výpůjčce vznikne vypůjčitelovi právo věc po dohodnutou dobu bezplatně užívat. Půjčitel je povinen předat vypůjčitelovi věc ve stavu způsobilém k řádnému užívání. Vypůjčitel je oprávněn užívat věc řádně a v souladu s účelem, který byl ve smlouvě dohodnut nebo kterému obvykle slouží. Zároveň je povinen chránit věc před poškozením, ztrátou nebo zničením. Není-li dohodnuto jinak, nesmí pak vypůjčitel přenechat věc k užívání jinému. Vypůjčitel je povinen věc vrátit, jakmile ji nepotřebuje, nejpozději však do konce stanovené doby zapůjčení. Z uvedeného je tedy zřejmé, že základní náležitost smlouvy o výpůjčce jsou bezplatnost, dále doba zápůjčky, jakož i povinnost vypůjčitele předmět zápůjčky vrátit. Přitom převzetí tlakové láhve navrhovatele u odpůrce nebylo podmíněno povinností navrhovatele tlakovou láhev vrátit, zároveň nebylo časově omezeno a nebylo bezplatné. (...) V daném případě je tedy zřejmé, že zákazník, přijde-li do některé z plniren PP, ať už tato plnirna patří kterémukoliv subjektu, který se pohybuje na trhu a je prodejcem propan butanu v naší republice, je mu nejprve prodejcem nabídnuta ke koupi tlaková lahev za dohodnutou cenu, poté, co tlakovou láhev zákazník koupí, může do svého obalu, který se stává převzetím lahve a zaplacením kupní ceny jeho vlastnictvím, požadovat nákup zkapalněného topného plynu, v daném případě propan butanu. Poté, co propan butan vypořebuje, může se zákazník obrátit s požadavkem na plnirnu, aby mu jeho láhev byla naplněna novým plynem, nebo dochází k situaci, kdy jím donesená lahev prázdná, je mu vyměněna za láhev identických vlastností, která je naplněna propan butanem. Na toto jednání je třeba nahlížet jako na hybrid směnné a kupní smlouvy, neboť dochází tímto právním úkonem jednak k nákupu zboží, tedy propan butanu za cenu, která je vyznačena na paragonu, tedy potvrzení o prodeji zboží spolu s datem, množstvím odebraného plynu a jeho cenou, v den prodeje, a dále dochází k směně láhve zákazníka za láhev, která je v té době ve vlastnictví subjektu provozujícího plnirnu. Podle § 611 OZ totiž při směně smluvní strany směňují věc za věc, a to tak, že každá ze stran je považována ohledně věci, kterou směnou dává, za stranu prodávající a ohledně věci, kterou směnou přijímá, za stranu kupující. Jedná se tedy o sinalagmatický závazkový právní vztah, jehož účelem je převod vlastnictví. Soud tedy návrhu navrhovatele vyhověl v souladu s ustanovením § 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších změn a doplňků, přičemž podle tohoto ustanovení se prodávající nesmí při prodeji výrobku a poskytování služeb chovat v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí žádným způsobem spotřebitele diskriminovat. Odmítnutím naplnění tlakové lahve, která byla ve vlastnictví navrhovatele, pak odpůrce porušil tuto zákonnou povinnost."

Další problém z hlediska určitelnosti vlastnického práva představují tzv. **předprivatizační PB láhve**, u nichž absentuje **seznam výrobních čísel** a jichž je **na trhu v České republice stále většina**. V důsledku nedostatečné identifikace tohoto obalového konta, jež bylo v průběhu privatizace převedeno na nové vlastníky, je dnes prakticky nemožné určit vlastníka konkrétní PB láhve uvedené na trh před rokem 1995. Předmětný závěr stvrdil rovněž Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) ve svém **rozhodnutí č.j. ÚOHS-S0416/2016/DP-49949/2016/820/ŠHI ze dne 20.12.2016**: "*V důsledku nedostatečné identifikace jednotlivých PB lahví, jež byly v průběhu privatizace převedeny na nové vlastníky, je ovšem dnes prakticky nemožné vlastníka konkrétní PB lahve uvedené na trh před rokem 1995 s jistotou určit. (...)*" Problematičnost tzv. předprivatizačních PB lahví je dále zřejmá ze **zápisu ze zasedání představenstva CALPG** ze dne 28.3.2018, který je uložen ve sbírce listin spolkového rejstříku a obsahuje zmínku o toleranci plnění uvedených materiálů [*"Zároveň bylo dohodnuto, že 'předprivatizační lahve' budou tolerovány (= pokud některá plnirna plní tyto lahve, nebude to chápáno jako porušení pravidel). Informace o toleranci 'předprivatizačních lahví' je pouze interní informace a nebude dále šířena; naopak v podmínkách účasti projektu bude striktně vyžadováno plnění zákonů."*]. Zmatečnost do problematiky předprivatizačního obalového konta vnáší v neposlední řadě **Informační a poradenská služba České obchodní**

inspekce, která zákazníkům – držitelům uvedených plynových lahví radí, aby tyto lahve odevzdávali jako odpad do sběrného dvora, neboť zboží mělo být pořízeno za zcela odlišné právní úpravy a právo na vrácení zálohy má být bez jakýchkoliv pochybností promlčeno. V praxi se běžně objevují také případy, kdy se **zákazník dostaví se zálohovým listem** pocházejícím z období před rokem 1989, resp. l. 1994-1995 k vrácení lahve, avšak i přes evidenční číslo se **nedaří dohledat společnost, která měla danou PB láhev nabýt v rámci privatizace** a je tedy povinna k vrácení zálohy.⁸

Dalším relevantním aspektem je **zažitá praxe spotřebitelské veřejnosti** spočívající ve **směnách**, tj. **výměně prázdné PB lahve za plnou** (se všemi důsledky z toho vyplývajícími zejména stran možného přechodu vlastnického práva), na kterou upozornil mimo jiné ÚOHS v již citovaném **rozhodnutí č.j. ÚOHS-S0416/2016/DP-49949/2016/820/ŠHI ze dne 20.12.2016**: *"Přesto, že v průběhu let docházelo ke změnám ve vlastnictví PB lahví, princip plnění a prodeje plynu v PB lahvích zůstal v převážné většině případů stejný jako před rokem 1995 a koneční spotřebitelé tak i v současnosti vyměňují prázdné PB lahve za plné a prodejci platí pouze cenu plynu."* Ten samý závěr je obsažen v nedávném **sdělení ÚOHS č.j. ÚOHS-28313/2020/820/MKa ze dne 10.9.2020**. Uvedenou praxi stvrzuje rovněž ERÚ, který v odpovědi na podání Českého svazu plnění PB lahví a čerpacích stanic LPG, z.s., dne **19.11.2012** uvedl: *"Jak sami uvádíte, obchod na daném trhu je realizován formou směny obalových materiálů, kdy lahve jsou označovány pouze barevným a odstranitelným označením, tudíž plnění propan-butanových lahví probíhá ve všech plnárnách v České republice. (...) Úřad Vaši argumentaci plně chápe a je mu z vlastní praxe známa situace na daném trhu."*

Při určování vlastnického práva k obalovému kontu nelze pominout ani fakt, že v **rámci provádění oprav** bývají tlakové lahve **legálně upravovány** (z lahve je například odstraněn límec s výrobním číslem a vyměněn za jiný), resp. že **plnárna obdrží od servisní společnosti jiné tlakové lahve**, než které k opravě předala. Výjimkou není ani **přebarvování lahví** přijatých k revizi do barev toho kterého prodejce propan-butanu.

Ze situace na trhu s PB lahvemi v České republice je tak dlouhodobě zřejmá obtížná určitelnost vlastnického práva k podstatné části obalového konta. V kontextu uvedeného je pak třeba vnímat nestandardní novelizaci EnergZ provedenou **zákonem č. 211/2011 Sb.**, která v ustanovení § 3 odst. 5, resp. § 3 odst. 6⁹ stanovila zásadu, podle níž **plnění PB lahve bez souhlasu jejího vlastníka se zakazuje** [*"Fyzické a právnické osoby, jejichž předmětem podnikání je plnění propanu, butanu a jejich směsí do propan-butanových lahví, jsou povinny zajistit pravidelné provádění tlakových zkoušek, kontrolu a opravy jimi vlastněných lahví. Plnit propan, butan a jejich směsí do lahví s nevyhovující periodickou zkouškou, nebo do lahví neodpovídajících technickým požadavkům na lahve určené pro plnění propanu, butanu a jejich směsí podle zvláštních předpisů je zakázáno. Plnění propan-butanových lahví bez souhlasu jejího vlastníka se zakazuje."*]. Předmětné ustanovení nejenomže **nemá žádný vliv na určování vlastnického práva** k PB lahvím, které se nadále řídí **kogentními ustanoveními OZ** coby stěžejního civilněprávního kodexu, ale navíc způsobuje **na trhu s PB lahvemi kardinální problémy**, jež **odnášejí** v první řadě **zákazníci**. Ti totiž ve většině případů nejsou schopni doložit své vlastnické právo k tlakové lahvi (v situaci, kdy jsou vlastníky) a mnohé plnírní se je kvůli riziku uložení až milionové sankce ze strany ERÚ obávají obsloužit. V této souvislosti

⁸ Současně je třeba si uvědomit, že většina složených záloh nebyla po privatizaci zákazníkům vrácena (k vyúčtování záloh tedy nedošlo). V konečném důsledku proto předprivatizační obalové konto zaplatili zálohovým způsobem koncoví zákazníci (spotřebitelská veřejnost). Vlastnictví, kterým se zaštiťují privatizující společnosti a o které se vedou spory, pozbývá ve světle uvedeného poznatku reálný finanční základ.

⁹ Šestý odstavce byl do EnergZ doplněn novelou z roku 2011 (zákonem č. 211/2011 Sb.) a pátý odstavce upravující tutéž problematiku novelou provedenou zákonem č. 131/2015 Sb.

je nezbytné uvést, že plnírny nejsou vázány pouze ustanoveními § 3 odst. 5, 6 EnergZ, nýbrž že musejí při výkonu své živnosti současně reflektovat **zákaz diskriminace zákazníka** zakotvený v § 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů ("Prodávající nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat."). Diskriminací spotřebitele se rozumí "obchodní praktiky, které při srovnatelných transakcích nedůvodně zvýhodňují některé spotřebitele před jinými - cílem jejího zákazu je pak **uzavírání shodných smluv za stejných podmínek**" (rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 11.4.2016, č.j. 8 As 35/2005-51). Plnírny jsou tak denně nikoliv vlastní vinou stavěny do situace, kdy musejí zvažovat, zdali budou **riskovat finanční postih** v režimu § 3 odst. 5, 6 EnergZ, anebo v režimu § 6 cit. zákona č. 634/1992 Sb., uvážíme-li, že většina zákazníků navštěvuje plírny bez jakýchkoliv písemných dokumentů (stvrzenek o prodeji, zálohových listů apod.). Novelizace EnergZ z roku 2011 tedy nevzala v potaz povinnosti a pravidla vyplývající z jiných právních odvětví a právních předpisů, zejména **zákona na ochranu spotřebitele** (zák. č. 634/1992 Sb.), **občanského zákoníku** (zákona č. 89/2012 Sb.), **živnostenského zákona** (zákona č. 455/1991 Sb.) a **zákona o ochraně hospodářské soutěže** (zákon č. 143/2001 Sb.).

Důsledkem přijetí zákona č. 211/2011 Sb. jsou tak **velké nesrovnalosti na trhu s PB láhvemi**, které v praxi vedou k **nemožnosti obsloužit zákazníka** a vyvolávají riziko **postihu plírny dle § 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele**, ve znění pozdějších předpisů. Z uvedeného důvodu vzbuzuje předmětné ustanovení § 3 odst. 5, 6 EnergZ dlouhodobě **závažné pochybnosti o souladu s ústavním pořádkem ČR**, a to zejména v kontextu ústavně garantované **ochrany spotřebitele** (ústavní princip rovnosti v jeho materiálním či faktickém pojetí, garantovaný čl. 1 LZPS – viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 11.11.2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11) a **ochrany hospodářské soutěže**, resp. **svobody podnikání plíren** (čl. 26 Listiny základních práv a svobod).

Doktrína v komentáři k EnergZ [ZDVIHAL, Z.; SVĚRÁKOVÁ, J.; MED, J.; OSADSKÁ, J. a kol. *Energetický zákon*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 1805 s.] poznamenává, že "skutkovou podstatou přestupku právnícké nebo podnikající fyzické osoby má být ve smyslu komentovaného ustanovení porušení zákazu stanoveného v § 3 odst. 6. Podle § 3 odst. 6 platí, že fyzické a právnícké osoby, jejichž předmětem podnikání je plnění propanu, butanu a jejich směsí do propan-butanových lahví, jsou povinny zajistit pravidelné provádění tlakových zkoušek, kontrolu a opravy jimi vlastněných lahví; plnění propan-butanových lahví bez souhlasu jejich vlastníka se zakazuje. Skutková podstata přestupku je navázána na zákaz, přičemž je patrné, že zákonodárce zákaz formuloval až v závěru § 3 odst. 6. V tomto smyslu jde tak **zjevně o legislativní pochybení**, neboť lze předpokládat, že **restáno mělo být hlavně nezajištění pravidelného provádění tlakových zkoušek, kontroly a opravy lahví.**" O **chybě v legislativním procesu** v souvislosti s duplicitou odst. 5 a 6 hovoří rovněž **Eichlerová**.¹⁰

Pochybnosti o možnosti stanovení legislativního zákazu plnění PB láhve vlastníkem vyjádřila rovněž judikatura. **Krajský obchodní soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 19.5.1999, č.j. 2 Cm 96/97-58**, které nebylo nikdy zrušeno, posuzoval otázku legality plnění PB lahví v tvrzeném vlastnictví jiného subjektu odlišného od plírny a dospěl k následujícím závěrům: "Tím, že žalovaný přijal k naplnění od zákazníků láhve označené logem žalobce, nikterak neporušil ani jeho vlastnická práva (jsou-li tu v každém konkrétním případě). Tlakové

¹⁰ EICHLEROVÁ, Kateřina. Podnikání v energetických odvětvích. In EICHLEROVÁ, Kateřina; HANDRLICA, Jakub; JASENSKÝ, Martin; KOŘÁN, Jan; KOŠTÁL, Vratislav; PLÁŠILOVÁ, Doubravka; ZÁKOUCKÝ, Petr. *Energetický zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, xxxvi, 1456 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-412-6.

láhve jsou určeny k trvalému koloběhu mezi plnícírou a zákazníkem po celou dobu jejich životnosti. Žalovaný tyto 'cizí' láhve, ať již s označením žalobce nebo jiného podnikatele neshromažďuje, ale po naplnění opět vydá zákazníkům. Stejným způsobem pak nakládá i s lahvemi neoznačenými (ve vlastnictví zákazníků). (...) V tomto případě není zcela jisté, zda důvodem podání žaloby byla skutečně výhradně a jen ochrana ohrožených nebo porušených práv žalobce jako soutěžitele. Nelze totiž vyloučit tu možnost, že byl sledován i jiný cíl – **omezení konkurence v oblasti obchodu s topnými plyny, eliminaci menších podnikatelských subjektů.** (...) Požadavek žalobce pak směřuje nejen k **podstatnému omezení podnikatelské činnosti žalovaného**, ale také k **omezení svobodné volby zákazníků**, kteří by nemohli u žalovaného žádat naplnění láhvi s označením žalobce, neboť by jim žalovaný tuto službu musel odmítnout, a byli by tak nuceni láhve vyměňovat buď přímo v plnících žalobce, nebo v plnících těch subjektů, kteří jsou se žalobcem neformálně dohodnuti. Důsledkem by pak mohlo být (...) **omezení hospodářské soutěže v této oblasti**, jehož přímým důsledkem je i **poškození spotřebitele.**" V předmětném rozsudku je rovněž citováno **podpůrné stanovisko ÚOHS**, podle kterého "(...) pokud by bylo rozhodnuto ve prospěch žalobce, bylo by to signálem pro všechny firmy s 'obalovým kontem', aby z hospodářské soutěže podstatně vyloučily ty subjekty, které sami s lahvemi nedisponují. Dalším stejně nežádoucím důsledkem by bylo **rozdělení trhu mezi společnostmi s vlastními obaly.** Došlo by tak k výraznému omezení možnosti zákazníka vybírat si i mezi těmi zbývajícími soutěžiteli, a každý zákazník, který sám není vlastníkem lahve, by zůstal připoután k té společnosti, která mu 'pronajímá' láhev. Tento postup by podle názoru Úřadu vedl k podstatnému **omezení hospodářské soutěže** v dané oblasti, a jeho přímým důsledkem by bylo i **poškození spotřebitele.**" Srov. dále závěry obsažené v **usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.10.2012 č.j. 3Cmo 262/2012-123**: "(...) již vzhledem k **ochraně hospodářské soutěže v dané oblasti trhu a upřednostnění zájmu spotřebitelské veřejnosti na zachování široké nabídky plnění plynu** není na místě zásah předběžným opatřením do stávajícího stavu – bez toho, že by proběhlo dokazování ve věci a bylo také prokázáno tvrzení žalobce o vlastnictví lahví, o povaze smluv, uzavřených se spotřebiteli, o tom, zda součástí těchto smluv jsou závazky obou stran ohledně dalších náplní a místa naplnění – tj. zda je tento spotřebitel ve smlouvě informován o tom, že k plnění může využít výhradně plnícírou žalobce (či jeho smluvních partnerů) a že žalobce jako vlastník lahve nesouhlasí s tím, aby spotřebitel si nechal naplnit lahve u někoho jiného. Za stavu, kdy není ani tvrzeno, že spotřebitel převzal konkrétní závazek ohledně budoucích plnění, nelze po něm požadovat, aby si ověřoval, zda vlastník lahve (pokud jím není on sám) souhlasí s plněním svých lahví u toho kterého dalšího dodavatele plynu (plnícírou) či nikoli, a omezovat jej ve výběru dodavatele plynu tak, že podnikatel, jinak zboží i službu nabízející, jej odmítne, resp. bude požadovat po něm prokázání vlastnictví láhve, kterou žádá naplnit, popř. existenci souhlasu vlastníka lahve s jejím naplněním právě tímto podnikatelem. V této souvislosti je dále třeba zjistit pokrytí spotřebitelské poptávky po plynu plnícíroumi žalobce, tj. zda spotřebitel, jenž má být takto zásadním způsobem omezen v přístupu ke zboží, má také možnost bez nepřiměřených obtíží využít nabídky žalobce." Z judikatorních závěrů tedy vyplývá, že tím, že plnícírou přijme od zákazníka k naplnění PB láhev případně vypůjčenou od prodejce propan-butanu, nedochází k porušení vlastnického práva uvedeného prodejce k této láhvi.

To, že je výkon řemeslné živnosti "Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny" ze své podstaty přímo závislý na možnosti nakládat s PB lahvemi, stvrdil přímo ÚOHS ve svém rozhodnutí č.j. ÚOHS-S0416/2016/DP-49949/2016/820/ŠHI ze dne **20.12.2016**: "Podnikání v oblasti plnění a prodeje plynu v PB lahvích je ze své podstaty přímo závislé na možnosti nakládat s PB lahvemi."

Neobstojí ani často používaný argument některých prodejců propan-butanu o tom, že novelizace EnergZ z roku 2011 a stávající znění § 3 odst. 5, 6 EnergZ mají **garantovat vyšší bezpečnost při používání PB láhví. Odjakživa totiž platí, že pokud PB láhev není způsobilá k naplnění, plnírna nesmí plnění provést, bez ohledu na vlastnické právo k ní.** Plnírny jsou povinnostmi vázány za každé situace bez ohledu na osobu vlastníka. Stávající znění § 3 odst. 5, 6 EnergZ naopak vzbuzuje zejména u laické veřejnosti klamavý dojem, že povinnost zajišťovat pravidelné provádění tlakových zkoušek, kontrolu a opravy PB láhví mají pouze vlastníci těchto láhví z řad podnikatelských subjektů - plnění.

Návazně na shora uvedené je třeba zdůraznit, že **aktuální stav naopak bezpečnost při manipulaci s tlakovými láhvemi zásadním způsobem narušuje**, neboť mnozí prodejci propan-butanu v rozporu se svými formálními deklaracemi o výpůjčkách PB láhví **neuplatňují** u svého obalového konta **uzavřený systém pro zajištění opakovaného používání obalů** definovaný v bodu B. 2 přílohy č. 2 k zákonu č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů, jehož **nutnou podmínkou** je právě **vlastnictví obalového konta** (tj. vlastnictví PB láhví nesmí při prodeji propan-butanu přecházet například v důsledku realizovaných směn či zastřených prodejů na zákazníky). Tito prodejci propan-butanu tím pádem ani **nesplňují podmínku** pro to, aby u svého obalového konta mohli provádět **revize v patnáctiletých** a nikoliv desetiletých **lhůtách** od poslední tlakové zkoušky tak, jak to závazně ukládají platné právní předpisy.

K tomu je nutné současně uvést, že **mnozí prodejci propan-butanu** si již řadu let prostřednictvím předžalobních výzev a **pohrůzkami soudních sporů uzurpují vlastnické právo k PB láhvím**, které sice nesou jejich firemní markanty, ale prokazatelně patří v důsledku uskutečněných prodejů či směn **zákazníkům**.

Obtíže při určování vlastnického práva k obalovému kontu a **nedokonalosti stávající právní úpravy**, tj. zejména § 3 odst. 5, 6 EnergZ, komplexně popsala ve svém nedávném **rozhodnutí č.j. 00804-35/2020-ERU ze dne 24.11.2020 Rada ERÚ: "Předně je třeba podotknout, že § 3 odst. 5, resp. § 3 odst. 6 je v energetickém zákoně zakotven nesystematicky, zcela mimo věcný rámec jeho právní úpravy, neboť obchod s propan-butanovými lahvemi nelze podřadit pod trh s plynem, který je uvedeným zákonem regulován. (...) je třeba konstatovat, že právní úprava plnění propan-butanových lahví v energetickém zákoně je rozsahem natolik úzká, že z ní závěry, které zastává poškozená, nelze dovodit. (...) Nutno zohlednit, že trh s propan-butanovými lahvemi je v České republice velmi nepřehledný, což bohužel koresponduje právě i s absencí ucelené zákonné úpravy této oblasti. Už samotné porovnání znění § 3 odst. 5 energetického zákona se zněním jeho § 3 odst. 6, jež se v podstatné části překrývají, je minimálně zavádějící, nadto dotčená právní úprava vůbec nezohledňuje povinnosti vyplývající obchodníkům s propan-butanovými lahvemi z oblasti ochrany spotřebitele a ochrany hospodářské soutěže. V posuzovaném případě je v první řadě třeba podrobněji popsat faktickou situaci na trhu s propan-butanovými lahvemi, přičemž je třeba zdůraznit, že propan-butanové lahve (bez ohledu na jejich vizuální označení logem jakéhokoliv subjektu) jsou dle názoru Rady určeny k trvalému koloběhu mezi výrobcem, plnírnou a zákazníkem, a to teoreticky po celou dobu jejich životnosti. Princip plnění a prodeje propan-butanových lahví přitom zůstává již desítky let v zásadě stejný, ať už se jedná o lahve předprivatizační, či lahve 'nové'. Ačkoliv zjevně existuje paralelně několik teoretických názorů na to, jakým způsobem, resp. prostřednictvím jakého smluvního typu, se propan-butanové lahve dostávají do dispozice konečných zákazníků, případně plnění, lze uzavřít, že v praxi se ustálil především systém prezentovaný v napadeném usnesení, kdy je možné v zásadě každou prázdnou propan-butanovou lahev vrátit u kteréhokoliv obchodníka a částku za ni zaplacenou získat zpět nebo lahev u kteréhokoliv obchodníka vyměnit za plnou. Prvostupňový orgán v napadeném usnesení předestřel, že pokud zákazník koupí propan-butanovou lahev, zcela legitimně se domnívá, že koupil nejen její náplň, ale i lahev samotnou. Rada se s takovým**

hodnocením ztotožňuje, když má současně za to, že opačný názor nevyplývá z obsahu žádného právního předpisu občanského práva, ani z obsahu smluvního ujednání v rámci koupě těchto lahví. **Při úvaze o vlastnickém právu jednotlivých subjektů působících na trhu s propan-butanovými lahvemi, jakož i při hodnocení charakteru právních vztahů, které v této souvislosti vznikají, je totiž třeba vycházet z obecných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen 'občanský zákoník').** V rámci posuzování konkrétního typu smluvních vztahů, k nimž při plnění propan-butanových lahví dochází, tak lze uvažovat toliko o **kombinaci směnné a kupní smlouvy, neboť ostatní typy smluvních vztahů jsou v uvedené věci pojmově vyloučeny (jak zápůjčka, tak výpůjčka, které byly v průběhu řízení zmiňovány, totiž zcela vylučují možnost vyměnit prázdnou lahev za plnou u kteréhokoliv obchodníka působícího na trhu s propan-butanovými lahvemi a nepřiměřeně tak oslabují práva konečného zákazníka ve prospěch konkrétního obchodního subjektu).** Obviněná navíc doložila, že disponuje čestným prohlášením zákazníků, kteří prázdné propan-butanové lahve do její provozovny za účelem výměny za plné přinesli, o tom, že jsou jejich vlastníky. Rovněž z této skutečnosti lze usuzovat na závěr, že **koupí-li zákazník propan-butanovou lahev, zcela legitimně se považuje za jejího vlastníka, pročez je jako vlastník této láhve oprávněn s ní dále nakládat, zejména zvolit, u kterého obchodníka svoji prázdnou lahev za plnou vymění, v důsledku čehož pozbyde své vlastnické právo k lahvi původní a nabyde vlastnické právo k lahvi nové. O opaku by svědčilo, kdyby bylo možno dovozovat právní následky pro osobu, která má láhev ve své dispozici, pokud by tuto láhev nepředala k naplnění či ji nevrátila subjektu, od kterého ji do dispozice předala, ale např. by si ji prázdnou ponechala či ji převedla do dispozice jiného zákazníka. Žádné takové následky z právních předpisů dovodit nelze, především tedy nelze dovozovat, že by takový subjekt byl ve vztahu k lahvi ve své dispozici v postavení nevlastníka. K tomu je možno dodat, že i pokud by bylo možno u konkrétní láhve spolehlivě její vlastnictví určit, což možné není, byla by osoba, která ji má v dispozici, minimálně poctivým držitelem ve smyslu § 992 odst. 1 občanského zákoníku (...).** Poškozená nadto své vlastnictví dovozuje především z **vizuálního označení lahví, které však nemůže být pro určení vlastnického práva spolehlivým podkladem.** Opatří-li si totiž zákazník koupí jakékoliv zboží s logem jakékoliv společnosti, propan-butanové lahve nevyjímaje, neznamená to, že se nestává vlastníkem tohoto zboží toliko z toho důvodu, že je zboží opatřeno právě logem dotčené obchodní společnosti. **A contrario zjevně neplatí, že nějaká věc je ve vlastnictví určité osoby jen proto, že ji tato osoba označila značkou.** Taková argumentace poškozené se jeví jako absurdní. Byť poškozená v rozkladu doplňuje svoji argumentaci i tím, že k naplněným lahvím vystavuje zákazníkům tzv. zálohové listy, ze kterých se dle učiněných zjištění Rady podává, že zálohová láhev zůstává ve vlastnictví poškozené a plnění lahví může být provedeno jen v plnírňách poškozené, případně může být provedena výměna lahve v automatizovaných provozovnách poškozené a jejich obchodních partnerů, je k tomu třeba uvést, že zálohový list vystavený obchodním partnerem poškozené (...), jenž poškozená do správního spisu doložila, je datován dnem 30. ledna 2020, pročez logicky nemůže dosvědčovat skutečnosti týkající se porušení povinností obviněné, ke kterému mělo dojít v období od 26. října 2018 do 3. září 2019, resp. ve vztahu k předmětným třem propan-butanovým lahvím, jejichž vlastnictví je v projednávaném případě rozporováno. **Nadto je pochybné, zda vůbec poškozená může s ohledem na princip fungování trhu s propan-butanovými lahvemi, jak byl naznačen výše, jakož i s ohledem na zásady ochrany hospodářské soutěže a ochrany spotřebitele, zákazníka uvedeným způsobem ve výběru jeho obchodního partnera do budoucna omezovat.** Kromě toho bylo v průběhu správního řízení ověřeno, že **jednotliví prodejci propan-butanových lahví v obchodních místech poškozené či jejich obchodních partnerů ani zákazníka neupozorňují na to, na jakých prodejních místech lze prázdnou lahev za plnou vyměnit (...).** Pochybnosti pak vyvolává rovněž to, že poškozená na jedné straně zákazníky ve výběru obchodního partnera informacemi uvedenými v zálohovém listu omezuje, na druhé straně však rovněž v jejich

prodejních místech byly spatřeny propan-butanové lahve různých barev s markanty různých obchodních společností, které zde byly patrně k výměně přijaty a posléze též poškozenou naplněny. (...) Projednávaný případ je prvním případem svého druhu projednávaným Radou Energetického regulačního úřadu, pročež nelze žádnou správní praxi v této věci na poli správního orgánu dovozovat."

Stávající legislativa představuje i dle názoru Rady ERÚ mimořádně **nepřehlednou nesystémovou oblast**, která vykazuje hrubě **diskriminační charakter** a ve svém důsledku nejenomže **poškozuje spotřebitele**, ale **eliminuje rovněž činnost drobných českých živnostníků a podnikatelů**, a to ve prospěch velkých (často nadnárodních) prodejců propan-butanu.

3. Obchod s PB láhvemi v zahraničí

Ve veřejném prostoru občas zaznívají **dezinformace o tom, že zákaz plnění PB láhví bez souhlasu vlastníka** má být obsažen i v **právních úpravách jiných členských států Evropské unie**. Uvedené názory nejsou korektní, neboť účelově směřují otázku vlastnictví PB láhví a uplatňovaného smluvního typu (nejčastěji výpůjčky), resp. systému opakovaného použití obalů.

Tak například v **Německu** je možné si PB láhev jak **zakoupit** (tyt lahve jsou označeny šedou barvou), tak **vypůjčit** (tyto lahve jsou označeny červenou barvou). Vypůjčené lahve zůstávají ve vlastnictví prodejce propan-butanu a v souladu s pojmovými náležitostmi výpůjčky je lze vrátit, resp. směnit pouze u jeho distribučních partnerů. Zatímco **šedé PB lahve** může naplnit **kterákoliv plnárna**, která současně provádí jejich revize, **červené PB lahve** plní pouze **vlastník** (tj. **plnárna**, která tyto lahve vlastní).

Ve **Francii** převažuje **uzavřený systém opakovaného použití obalů**, kdy PB láhve nabízí ve formě zálohované výpůjčky vícero prodejců propan-butanu. Nepochází tedy k převodu vlastnického práva na zákazníky a prázdnou PB láhev lze vrátit, resp. směnit pouze u daného prodejce. S podobnou situací se lze setkat také v **Belgii, Španělsku a Portugalsku**.

Naopak v **Estonsku** se **PB lahve zpravidla prodávají – zákazník** tedy platí nejenom za propan-butan, ale také za **láhev**, která se stává **jeho majetkem**. Prodejce přitom není povinen odkoupit PB láhev zpět. Nabytou PB láhev pak může zákazník směnit za láhev plnou a hradí pouze cenu plynu.¹¹

4. Vlastní návrh řešení ČSPPB

Návazně na shora uvedené závěry a zavedenou zahraniční praxi v čele se sousedním Německem předkládá ČSPPB následující návrh vlastního řešení (dále jen "**Návrh ČSPPB**"), který by byl upraven v samostatném právním předpise (tj. mimo věcný rámec energetického zákona). Návrh ČSPPB zcela akceptuje veškerá dosavadní pravidla pro zajištění bezpečného užívání PB láhví; potřeby koncového zákazníka pak staví na první místo.

Návrh ČSPPB počítá v souladu s pravidly týkajícími se systému opakovaného použití obalů s rozdělením obalového konta, resp. trhu s PB láhvemi do dvou skupin:

- 1) **PB lahve distribuované v uzavřeném okruhu** – jedná se jednak o PB lahve určené k pohonu pro neschválená vozidla ve smyslu § 45 odst. 1 písm. g) bodu 3 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, v platném znění, jednak o PB lahve s jasným

¹¹ BALOUNOVÁ, Eva. *Odpověď na dotaz č. 3815*. Praha: Parlamentní institut, 2021.

označením vlastníka pomocí tzv. 3D prolisu v horní polovině láhve určené k prodeji propan-butanu ve smyslu § 45 odst. 1 písm. f) téhož předpisu – vlastník těchto PB láhví musí dát podmínku neplnění ostatními plírnami prokazatelně ve známost;

- 2) **PB láhve distribuované v otevřeném okruhu** – jedná se o všechny ostatní PB láhve určené k prodeji propan-butanu ve smyslu § 45 odst. 1 písm. f) zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, v platném znění.

Pokud jde o **PB láhve distribuované v uzavřeném okruhu**, za splnění veškerých povinností týkajících se těchto láhví (včetně realizace uzavřeného okruhu) odpovídá v plném rozsahu **vlastník**.

Pokud jde o **PB láhve distribuované v otevřeném okruhu**, plnění propan-butanem smí provádět pouze oprávněná plírna schválená orgánem Celní správy ČR ve smyslu zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, v platném znění. Odpovědností za splnění všech pravidel a náležitostí při opětovném uvedení naplněné PB lahve na trh je zatížena oprávněná **plírna** (stejně jako doposud). Dodržovány přitom musejí být následující **podmínky**:

- Oprávněná plírna vede přesnou evidenci plnění v kusech dle jednotlivých váhových kategorií (předmětná evidence musí odpovídat údajům ze zaplombovaných průtokových měřidel, nad kterými vykonává dohled Celní správa ČR);
- Oprávněná plírna označí po naplnění PB láhev nezaměnitelným způsobem;
- Oprávněná plírna má smlouvu na financování oprav PB láhví s určenou autoritou (platnost smlouvy kontroluje orgán Celní správy ČR jakožto nedílnou součást schvalovacího procesu);
- Oprávněná plírna odvádí v souladu s uzavřenou smlouvou poplatky za každou naplněnou PB láhev určené autoritě.

Oprávněné plírny mohou u určené autority uplatnit dle stanoveného koeficientu nárok na úhradu nákladů spojených s opravami PB láhví. Záměr přitom současně nevylučuje možnost financování oprav přímo opravárnám na základě stanovených pravidel.

Dohled nad plněním podmínek provádí na vyžádání určené autority Celní správa ČR. Dochází-li k závažnému nebo opětovnému porušování podmínek, orgán Celní správy ČR může plírně oprávnění odejmout.

Návrh ČSPPB, který vychází z německé úpravy, **napravuje** kritizované **nedostatky** na úseku **oprav PB láhví** v České republice a veškeré **podnikatelské subjekty staví do stejných podmínek**.

Přílohy:

- Příloha č. 1: Návrh MPO
- Příloha č. 2: Odpověď na dotaz Parlamentního institutu z listopadu 2021